

MAGYARORSZÁG RÉGÉSZETI TOPOGRÁFIÁJA MÚLT, JELEN, JÖVŐ

ARCHAEOLOGICAL TOPOGRAPHY OF HUNGARY –
PAST, PRESENT AND FUTURE



TARTALOM / CONTENTS

| | |
|--|-----|
| BENKŐ ELEK | 9 |
| Magyarország Régészeti Topográfiája. Múlt, jelen, jövő <i>Archaeological Topography of Hungary. Past, present and future</i> | |
| BÁLINT MARIANNA | 27 |
| Az Árpád-kori településhálózat rekonstrukciója a Duna–Tisza köze déli részén <i>Reconstruction of Árpadian Age settlement patterns in the Danube–Tisza interfluve</i> | |
| BEDE ÁDÁM | 45 |
| Halomkataszterezési munkálatok a Tiszántúl középső részén <i>Cadastral field surveys on mounds in the central part of the Tiszántúl region, Hungary</i> | |
| BERTA ADRIÁN | 67 |
| A Ludasi-tó természeti rezervátum régészeti topográfiai munkálatainak előzetes eredményei <i>Preliminary results of an archaeological survey of the Lake Ludas micro-region</i> | |
| BERTÓK GÁBOR – GÁTI CSILLA | 91 |
| Egy légírészeti topográfia kezdetei – légírészeti kutatások Baranya megyében (2005–2015) <i>The first ten years of the aerial archaeological survey of Baranya County, Hungary (2005–2015)</i> | |
| BONDÁR MÁRIA | 103 |
| A topográfia előzményei és kezdetei. A topográfia a Régészeti Intézetben <i>The dawn of topographic studies in Hungary. Topography in the Archaeological Institute</i> | |
| BORHY LÁSZLÓ – CZAJLIK ZOLTÁN – RUPNIK LÁSZLÓ – NAGY BALÁZS – PUSZTA SÁNDOR – BÖDŐCS ANDRÁS – BARTUS DÁVID | 125 |
| Nondestruktív lelőhelykutató módszerek integrált alkalmazása Brigetiban és környékén 2014–2015-ben <i>Integrative use of non-destructive research methods in Brigetio and its surroundings in 2014–2015</i> | |
| DANI JÁNOS – MÁRKUS GÁBOR – KULCSÁR GABRIELLA – VOLKER HEYD – PIOTR WŁODARCZAK – ANDREJ ZITNAN – JAROSLAV PEŠKA | 137 |
| A „Yamnaya Impact Project” régészeti topográfiai tanulságai <i>Archaeological topographic results of the “Yamnaya Impact Project”</i> | |
| FELD ISTVÁN – TEREI GYÖRGY | 151 |
| Vártopográfiák, regionális várkutatás Magyarországon <i>Castle topographies and regional castle research in Hungary</i> | |

| | |
|---|-----|
| GÖMÖRI JÁNOS | 163 |
| Az MRT és a MILK. Régészeti topográfiai munkálatok és Magyarország iparrégészeti lelőhelykatasztere: a korábbi együttműködés és a jövőbeli összehangolás lehetőségei | |
| <i>The archaeological topography of Hungary (MRT) and the gazetteer of industrial archaeological sites of Hungary (MILK): previous co-operation and possibilities of future co-ordination</i> | |
| HOLL BALÁZS | 175 |
| Határtalan lelőhelyek – régészeti lelőhelyek határai | |
| <i>Boundless sites – The boundaries of archaeological sites</i> | |
| ILON GÁBOR | 185 |
| A néhai Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat fémkeresős protokolljának eredményei egy ménfőcsanaki lelőhelyrészleten. Előzetes anyagközlés | |
| <i>Results of the metal detector survey protocol of the former Field Service for Cultural Heritage at Ménfőcsanak. Preliminary report</i> | |
| ISTVÁNOVITS ESZTER – SZŐCS PÉTER | 207 |
| Határon átnyúló topográfiai kutatások a Felső-Tisza-vidéken | |
| <i>Cross-border topographic research in the Upper Tisza region</i> | |
| K. NÉMETH ANDRÁS | 213 |
| A Tolna megyei régészeti topográfiai kutatások vázlatos története | |
| <i>A brief history of archaeological field surveys in Tolna County</i> | |
| KNIPL ISTVÁN | 227 |
| A tájhasználat változásai térben és időben. Hajós és Császártöltés terepbejárásának eredményei | |
| <i>Spatial and temporal changes of land-use: results of field surveys undertaken at Hajós and Császártöltés</i> | |
| KOVÁCS GYÖNGYI – CSÁNYI MARIETTA – TÁRNOKI JUDIT | 239 |
| Topográfiai kutatások a Tiszazugban (Jász-Nagykun-Szolnok megye) | |
| <i>Topographic research in the Tiszazug area (Jász-Nagykun-Szolnok County)</i> | |
| KVASSAY JUDIT | 255 |
| A „félcédulától” a lelőhelyleírásig. Az MRT kötetek előkészítő adatgyűjtési munkafolyamatai | |
| <i>From a “slip of paper” to the description of a site. The preparatory data collection process of the Archaeological Topography of Hungary volumes</i> | |
| LASSÁNYI GÁBOR – ZSIDI PAULA | 273 |
| Új módszerek egy régi lelőhely kutatásában. Fémkeresővel az aquincumi polgárváros nyugati felének topográfiai kutatásában | |
| <i>New methods in the research of an old site. Using metal detection during the survey of the western part of the civil town of Aquincum</i> | |

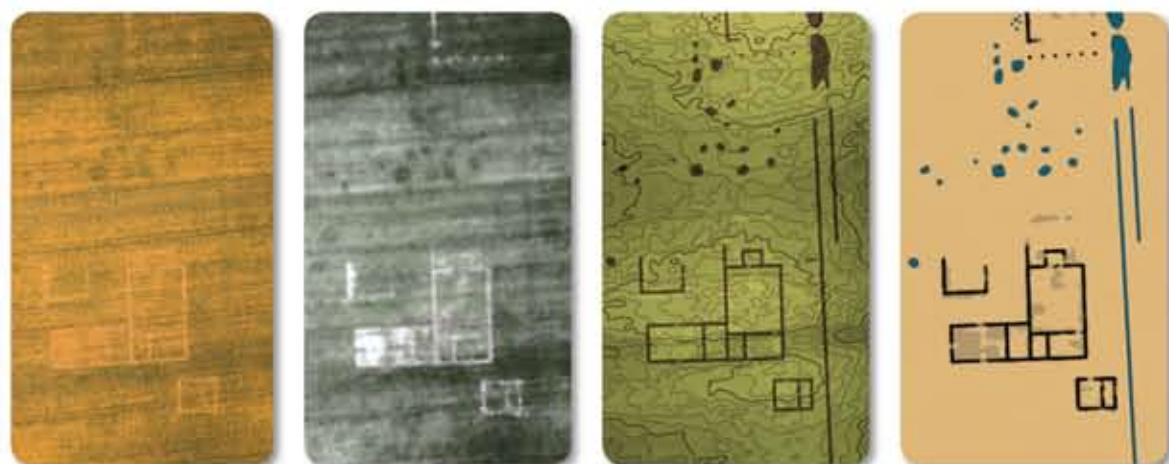
| | |
|--|-----|
| MASEK ZSÓFIA | 289 |
| Településkutatás a kora népvándorlás kori Alföldön. Az MRT tanulságairól <i>Settlement studies of the early Migration period on the Hungarian Plain. Some implications of the Archaeological Topography of Hungary project</i> | |
| MÁTÉ GÁBOR | 301 |
| 17–18. századi tanúvallomások településtörténeti tanulságai a középkori Tolna nyugati és déli felén <i>Changes in settlement patterns as reflected in lawsuit testimonies from the end of the Ottoman period until the beginning of the 18th century in Tolna County</i> | |
| MESTERHÁZY GÁBOR – STIBRÁNYI MÁTÉ – PADÁNYI-GULYÁS GERGELY | 311 |
| Megmondjuk előre? Örökségvédelmi célú prediktív modellezés <i>Is it a crystal ball? Archaeological predictive modelling in cultural resource management</i> | |
| PETŐ ZSUZSA | 331 |
| Régészeti topográfia és a történeti tájhasználat emlékei a Szendrői-medencében <i>Archaeological topography and the relics of historical land-use in the Szendrő Valley</i> | |
| REMÉNYI LÁSZLÓ | 349 |
| Örökségvédelmi szempontok a régészeti topográfiai kutatásban <i>Archaeological topography from the perspective of heritage protection</i> | |
| SALÁTA DÉNES – KRAUSZ EDINA – PETŐ ÁKOS | 359 |
| Régészeti lelőhelyek előzetes állapotfelmérése történeti források alapján <i>Preliminary assessment of the condition of archaeological sites on the basis of historical sources</i> | |
| STIBRÁNYI MÁTÉ | 369 |
| A határon álló templomok. A középkori templomos helyek és a településhálózat vizsgálata Fejér megyében <i>Churches on the boundary. Investigation of medieval church sites and the settlement pattern in Fejér County, Hungary</i> | |
| STIBRÁNYI MÁTÉ | 387 |
| Gondolatok a 21. századi régészeti lelőhely-azonosításról és a régészeti topográfiáról <i>Thoughts about archaeological site identification and archaeological topography in the 21st century</i> | |
| SZABÓ MÁTÉ | 399 |
| A légírégészet helye a megújuló MRT-ben. A National Mapping Programme tanulságai Magyarországon <i>“(Hungarian) National Mapping Programme”. The role of aerial archaeology in the new Archaeological Topography of Hungary</i> | |

| | |
|---|-----|
| SZATMÁRI IMRE | 425 |
| Gyula és Sarkad környékének régészeti topográfiája. Magyarország Régészeti Topográfiája, Békés megye IV/4. kötet – helyzetkép 2015 | |
| <i>The archaeological topography of the territory of Gyula and Sarkad. Archaeological Topography of Hungary, Békés County, Volume IV/4: The situation in 2015</i> | |
| SZENDE LÁSZLÓ | 445 |
| Topográfiai jellegű kéziratok a Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adattárában | |
| <i>Manuscripts of topographic nature in the Archaeological Archives of the Hungarian National Museum</i> | |
| SZILÁGYI MAGDOLNA | 463 |
| A középkori utak topográfiai vizsgálata Magyarországon. | |
| Régi módszerek, új lehetőségek | |
| <i>The topographic investigation of medieval roads in Hungary. Old methods, new perspectives</i> | |
| SZILAS GÁBOR – TÓTH FARKAS MÁRTON | 487 |
| Újraolvasott fejezet Budapest múltjából. Csepel-Szabadkikötő őskori leleteinek újrafeldolgozása és a városi régészeti topográfia lehetőségei | |
| <i>A re-visited chapter of Budapest's past. The re-assessment of the prehistoric finds from Csepel-Szabadkikötő and the perspectives in urban archaeological topography</i> | |
| TANKÓ KÁROLY | 513 |
| Az örökségvédelmi hatástanulmány készítésének régészeti topográfiai vonatkozásai | |
| <i>Cultural heritage impact assessment and its relevance for archaeological topography</i> | |
| TOLNAI KATALIN | 529 |
| Adat vagy információ? | |
| Lelőhelyek vizsgálata publikált topográfiai gyűjtések alapján | |
| <i>Data or information? Analysis of sites based on published topographic material</i> | |
| VISY ZSOLT | 539 |
| A római <i>limes</i> magyarországi topográfiája a CLIR program és a világörökségi nevezés tükrében | |
| <i>The topography of the Roman limes in Hungary as represented in the CLIR programme and in the World Heritage nomination</i> | |
| VIZI MÁRTA | 549 |
| Terepbejárások a Tolna megyei Ete mezőváros területén | |
| <i>Field survey in the area of the market town of Ete in Tolna County</i> | |
| ZATYKÓ CSILLA | 563 |
| Középkori településszerkezet és tájhasználat a Berzence környéki terepbejárások tükrében | |
| <i>Medieval settlement patterns and land-use: results of the field survey conducted in Berzence and its surroundings</i> | |

MAGYARORSZÁG RÉGÉSZETI TOPOGRÁFIÁJA

MŰLT, JELEN, JÖVŐ

ARCHAEOLOGICAL TOPOGRAPHY OF HUNGARY –
PAST, PRESENT AND FUTURE



Magyarország egyik legjelentősebb régészeti vállalkozása, az MTA Régészeti Intézete által több mint fél évszázaddal ezelőtt útjára indított *Magyarország Régészeti Topográfiaja* (MRT) című sorozat az ország egész területére kiterjedő adatgyűjtéssel a felszíni terepmunkával felderíthető lelőhelyek teljességre törekvő összegyűjtését és kiadását tűzte ki célul. Ma ez a munka 11 megjelent kötetnél és az ország teljes területe 12%-ának átvizsgálásánál tart, ami – bár komoly teljesítményt jelent – a program végét a beláthatatlan jövőben jelöli ki. A bizonytalanságot növelték a hagyományos módon készülő, egyre ritkábban megjelenő kötetek, melyek az MRT-hez kapcsolódó kutatások fokozatos leállítását vetítették előre.

Az MRT folytathatóságáról és digitális korszerűsítéséről – az első kötet megjelenésének 50 éves évfordulójához igazítva – 2015-ben nagyszabású konferencián tanácskoztak régészek, örökségvédelmi szakemberek, geofizikusok, geológusok, térinformatikusok és számos más szakma képviselői. Jelen kötetünk az akkor elhangzott, majd kiegészített, módszertanilag is újat hozó tanulmányokat teszi közzé. Ezek közös tanulsága, hogy a továbblépés jelentős intézményi, intézményközi összefogást és komoly szakmai tervezést igényel a régészeti kutatás akadémiai, egyetemi és közgyűjteményi területei között, bevonva az államigazgatás és az örökségvédelem szakembereit is. A szemléletében és módszereiben is megújuló sorozat reményeink szerint nemcsak a hazánk múltjáról szerzett tudományos ismereteket gyarapítja majd, hanem a nagyberuházások jobb tervezését és a várható régészeti emlékek hatékonyabb megmentését is segíteni fogja.

